

Selskapet for Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 58 - 2014

INNHold

1. Forord	3
2. Kongens fortjenestemedalje til Reidar Marmøy	4
<i>Av Ketil Aslaksen</i>	
3. Kongens fortjenestemedalje til Bodil Austenaa Johansen ...	6
<i>Av Berit Bugge</i>	
4. Den franske maleren Albert Marquets opphold på Hesnes	8
<i>Av Hans Olav Myhre</i>	
5. «Hedersmannen Olsen fra Grimstad»	16
<i>Av Helge Grobæk</i>	
6. Torskeholmen	25
<i>Av Stein Reinholt Jensen</i>	
7. Et uoppklart mysterium	38
<i>Av Odd Fr. Johnsen</i>	
8. Nytt hjelpemiddel for lokalhistorikere	42
9. Generalforsamling 2015	43
10. Annonser	44

FORORD

I årets medlemsskrift foretar vi et par snarvisitter ute i den store verden. Helt til øystaten Tonga i det sørlige Stillehavet går ferden, og i en annen artikkel blir vi nærmere kjent med den den franske maleren Albert Marquet.

I tillegg kan vi og by på to artikler fra adskillig mer hjemlige farvann: En øyenvitneskildring om diverse aktiviteter på Torskeholmen i 50-årene, og en beretning om et 85 år gammelt uoppløst mysterium fra Boddan.

La oss imidlertid slå fast at enten det handler om et kongedømme i Stillehavet eller begivenheter på Torskeholmen, så er det Grimstad som er fellesnevneren, som naturlig er i et lokalhistorisk skrift.

Som vanlig retter vi en stor takk til bidragsytere og annonsører. Uten disse ble det intet medlemsskrift. Forøvrig gjør vi oppmerksom på at i likhet med de foregående år er årsberetningene fra Byselskapet og Skjærgårdskomiteen samt protokoll fra siste generalforsamling ikke med i selve heftet.

De er imidlertid å finne på Byselskapets hjemmeside:
www.grimstadbysvel.org

Grimstad 12. oktober 2014
Odd Fr. Johnsen.

Reidar Marmøy har fått Kongens fortjenestemedalje

Av Ketil Aslaksen

Det er en særdeles stor glede å kunne gratulere Reidar Marmøy hjerteligst med en svært fortjenstfull heder som ble ham tildelt 18. september i år.

Da vi i 1989 begynte samarbeidet, var det vel ingen som trodde det skulle holde på i 25 år. Den gang var det Navn i Grimstad skjærgård han holdt på med og siden ble det til sammen 9 bøker som han har skrevet for Byselskapet, hvor de 2 bindene om Grimstad på 1900-tallet nok er de mest ruvende. En fantastisk innsats og en enestående dugnadsånd. Som jeg gjentatte ganger har sagt at det er vanskelig å finne ord som kan gi uttrykk for vår takknemlighet og beundring.

Da han i 2011 fylte 85 år og boken om *Grimstad Skjærgård. Navn, fiskeplasser, 3 gode grunner og trygge løp* ble gitt ut, sa han at dette nok ville bli hans siste arbeid for Byselskapet.

Slik ble det imidlertid ikke, det tok ikke lang tid før han kunne rope for bokkomitéen, dvs. Carsten Due og jeg, at han hadde lyst til å samle kildemateriale for å kunne lage en emneordregistrant over **GRIMSTAD BYS HISTORIE** nå foreligger den. Riktignok i en enkel utgave uten innbinding, men enhver som blar i den, vil se at det er et formidabelt, møysommelig arbeid som er utført med kløkt og stor innsikt i temaet.

Nok engang, Reidar. Tusen, tusen takk for innsatsen og hjertelig til lykke med hedersprisen.

Kongens fortjenstmedalje til Bodil Austenaa Johansen

Av Berit Bugge

Kongens fortjenstmedalje ble stiftet av Kong Haakon VII 1. februar 1908. Den blir delt ut «som belønning for spesiell innsats av særlig samfunnsgagnlig natur blant annet på områder som kunst og kultur, samt ulønnet innsats over lengre tid i samfunnslivet, i offentlige eller private verv, i frivillige organisasjoner eller i annen virksomhet av samfunnsnyttig betydning».

Statuttene ble revidert av Kong Harald V, senest pr. 30. mars 2013, og kravene og kriteriene for å få den ble da enda strengere.

Medaljen ble ved en høytidelighet på Rica Hotel Grimstad utdelt til Bodil 16. februar 2014 av fylkesmann Øystein Djupedal og ordfører Hans Antonsen.

Fylkesmannen sa bl.a. i sin tale: «For innbyggerne i Grimstad er Bodil Austenaa Johansen allerede en institusjon. Etter mer enn et halvt århundre som bokelskende ekspeditør i en og samme butikk, er det hun – og bygget – som representerer litterær kontinuitet for det lesende Grimstad».

Av butikksjefen i Norli ble hun karakterisert som en lojal og interessert medarbeider med stor arbeidsinnsats, stor samarbeidsevne og sitt engasjement for å fremme både barns og voksnes leselyst.

Bodil har vært medlem av styret i Selskapet for Grimstad Bys Vel siden 1991. Det var hennes forslag å servere vafler og kaffe etc. til turgåere på søndagene – noe som har gjort Marivold til et populært samlingspunkt. Pengene som kommer inn, benyttes til oppgradering av stedet.

Fra oppstarten i 1990 har Bodil vært medlem av Kystlaget Terje Vigen. Der var hun i en årrekke – fra 2002 til 2011 – medlem av festkomitéen og har gjort en betydningsfull innsats for det

sosiale miljøet i Kystlaget. I Kystlagets uttalelse heter det: Hun har med sin personlighet medvirket til å forme lagets sosiale profil».

Fra Bodil meldte seg inn i Landvik Bygdekvinnelag i 1999 har hun sittet i styret, – vært kasserer, fungert som lagets studieleder og gjort en solid og utrettelig innsats i forbindelse med lagets kulturaktiviteter. Hun fungerer også som lagets lotterisjef og bidrar også her til lagets økonomi.

Bodil Austenaa Johansen får kongens fortjenestemedalje av ordfører Hans Antonsen og fylkesmann Øystein Djupedal.

7. oktober 2014 var Bodil og hennes mann, Hans, invitert til Det Kongelige Slott for å takke H. M. Kongen for fortjenstemedaljen, – noe som ble en stor opplevelse.

Den franske maleren Albert Marquets opphold på Hesnes

Av Hans Olav Myhre

Den franske maleren Albert Marquet ble født i Bordeaux i 1875. Han var ingen lysende elev på folkeskolen og hans eneste lidenskap var tegning. Problemer med skolearbeidet kan til dels skyldes at gutten var meget nærsynt, og dette ble ikke oppdaget før han var henimot 15 år gammel. På det tidspunktet dro han til Paris og begynte ved École Nationale des Arts Décoratifs i 1890. Her ble han kjent med Henri Matisse og en tid delte de bolig. Vennskapet dem i mellom kom til å vare hele livet¹⁻⁴.

Marquet studerte videre ved l'École des Beaux – Arts, og ble elev av Gustave Moreau. Moreau var tydeligvis en god pedagog. Hans egen kunst var symbolistisk og i en romantisk tradisjon. Bildene hans var fantasifulle og ofte overlessede, gjerne med et religiøst innhold. Marquet tilegnet seg tekniske kunnskaper, men valgte selv en helt annen genre; friluftsmaleriet.

Han ble med i gruppen som fikk tilnavnet «Les Fauves», eller villdyrene, på grunn av den utradisjonelle bruken av sterke farger². Andre medlemmer av denne retningen var Henri Matisse, André Derain, Georges Rouault, Georges Braque og Louis Valtat, for å nevne noen av de mest kjente. Men Marquet gikk sine egne veier, og brukte etter hvert mindre sterke farger bl.a. med gråtoner av gult, fiolett og blått. Konturene ble trukket opp med mørke farger eller sort, slik en kan se det i japansk kalligrafi. Han malte ofte havnemotiver, eller motiver fra byer som han besøkte på sine mange reiser. Men Paris ble Marquets base i alle år. Her bodde han og malte en rekke motiver. Marquet studerte hvordan lyset forandrer landskapet i løpet av dagen eller med årstidene. Han hadde mesterens evne til å forenkle. Det kan vi også se av bildene i denne artikkelen. Bare de viktigste elementene tas med. Komposisjon og fargebruk gir maleriet en særegen dybde. Det må også nevnes at Marquet var en glimrende

Fig. 1. «Maison de l'artiste». Huset på Sandum hvor Marquet bodde sommeren 1925. Bildet er en akvarell som ble solgt på auksjon ved Sotheby's, London i 2005 og er i privat eie.

tegner. Med få, enkle streker kunne han fange motivet. Han var også en meget dyktig portrettmaler¹⁻⁴.

Denne maleren tilbragte sommeren 1925 på Hesnes. Noen av bildene fra denne tiden er vel kjente. Marquet er grundig omtalt i Gunvald Opstads bok om «Sørlandet og malerne»⁵. Han har også vært omtalt i Grimstad Adresstidende og i et av Byselskapets medlemsskrifter⁶. Det kunne være interessant å finne ut hvorfor Marquet nettopp havnet på Hesnes. Og hvor mange bilder fra distriktet laget han i løpet av oppholdet?

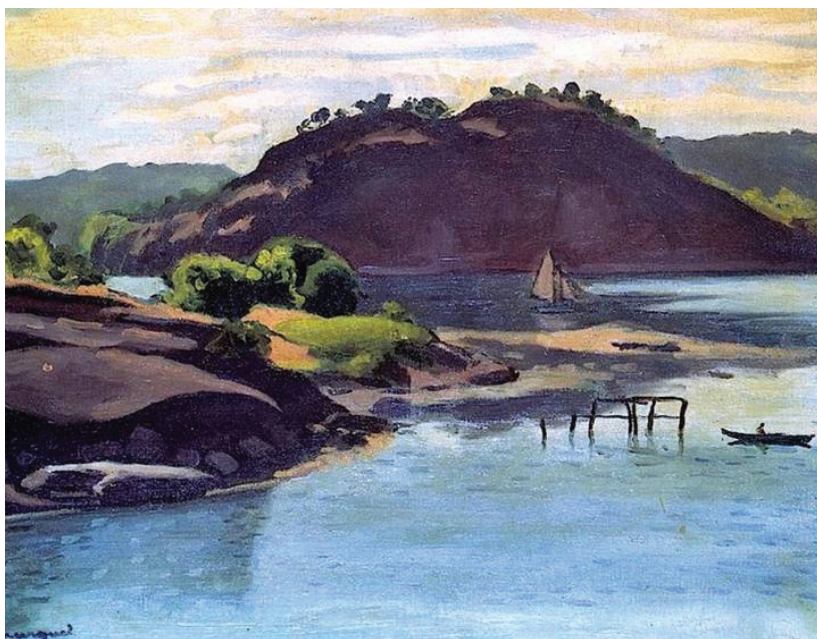
I forbindelse med denne artikkelen er ulike kilder benyttet for å komme frem til den kunstneriske produksjonen under oppholdet på Hesnes. En rekke av bildene er å finne på internett. Videre finnes bilder i bøker og i avisartikler. En kilde var katalogen fra en større utstilling i La Galerie Bernheim-Jeune i Paris i november 1925⁷. Her viste Marquet frem hele 117 arbeider.

Katalogen inneholder fortegnelse over 47 bilder med motiver fra Hesnes-oppholdet, men dessverre er bare tre av dem avbildet i katalogen.

Det finnes også en katalog fra Marquet-utstillingen i Kunstnernes Hus i Oslo fra 1950⁸.

Hvorfor dro så Marquet til Hesnes? Når det gjelder dette spørsmålet, viser det seg at den norske maler og kunsthandler Walther Halvorsen ble kjent med Marquet allerede i 1916^{1,2,9}. Halvorsen var selv Matisse-elev sammen med bl.a. Henrik Sørensen, Axel Revold og Einar Sandberg, og dro sammen med disse til Paris i 1909. Etter hvert la Halvorsen selve malingen til side til fordel for journalistikk bl.a. i aviser som Verdens Gang og Dagbladet, og fra 1913 bosatte han seg i Paris som

*Fig. 2. Albert Marquet : «Fjord at Hesnes» Motivet er fra Barselheia sett fra Styresund ved Vaholmen. Opl 1925. I privat eie.
Halvorsen ferierte altså sammen med Albert og Marcelle Marquet denne sommeren. Han nevner også at han tidligere har feriert sammen med dem i La Chaume på Frankrikes vestkyst.*

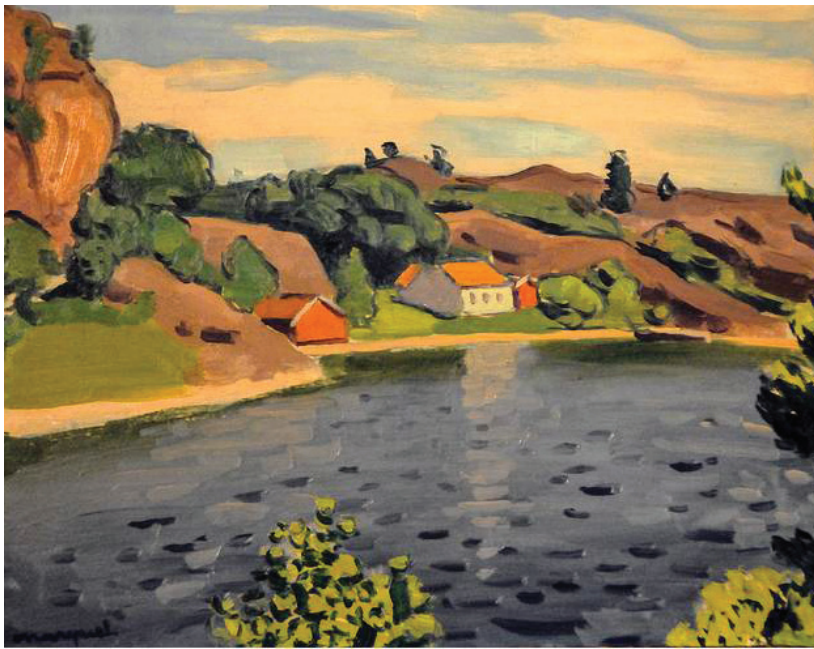

Fig. 3. Marquet: «Entrance of the canal at Hesnes» 1925, olje på treplate. Motivet er fra Helsviga innerst i Osterkilen. Med fylldige strøk får Marquet den røde granitten og landskapet til å bade i varm ettermiddagssol. Bildet befinner seg i Baltimore Museum of Art og er gjengitt med tillatelse fra museet.

kunstekspert og kunsthandler. I tiden fremover fikk han organisert utstillinger av fransk kunst både i Kunstnerforbundet og i Kunstnernes Hus i Oslo. Han formidlet også innkjøp av nyere fransk kunst både til Nasjonalgalleriet i Oslo og til kunstsamlinger i Stockholm og København¹⁰. I 1915 kjøpte Nasjonalgalleriet i Oslo et portrett av Albert Marquet, malt av Henri Matisse. Halvorsens sentrale stilling i Paris' kunstliv på den tiden, understrekes av en tegning fra et selskap som kunstneren Marie Vassilieff arrangerte for Georges Braque i januar 1917. Braque var da nettopp kommet hjem fra krigen. Han hadde blitt dekorert med Æreslegionen og krigskors. Det knytter seg en lang historie til dette selskapet, men bildet viser Walther Halvorsen sammen med kunstnere som Matisse, Picasso,

Fernand Léger, Max Jacob, Juan Gris osv. Halvorsen befant seg altså i selskap med toneangivende kunstnere på den tiden.

Halvorsen ferierte flere somre på Hesnesøyene, og i 1929 står å lese i Aftenposten at han skulle ha kjøpt Ytre Maløya¹¹. Som kjent ble denne øya senere overtatt av Selskapet For Grimstad Bys Vel. Det var Walther Halvorsen som foreslo for Marquet og kona Marcelle at de skulle tilbringe sommeren på Sandum ved Hesnes sommeren 1925.

På det tidspunktet hørte Hesnes til Fjære kommune. Stedet lå ganske isolert til. Riktig nok gikk det ferje fra Rønnes til Grimstad, men der var ingen bussforbindelse langs den grusbelagte veien innover til Grimstad. Huset de bodde i denne sommeren er avbildet på akvarellen «Maison de l'artiste» (Fig. 1), som viser

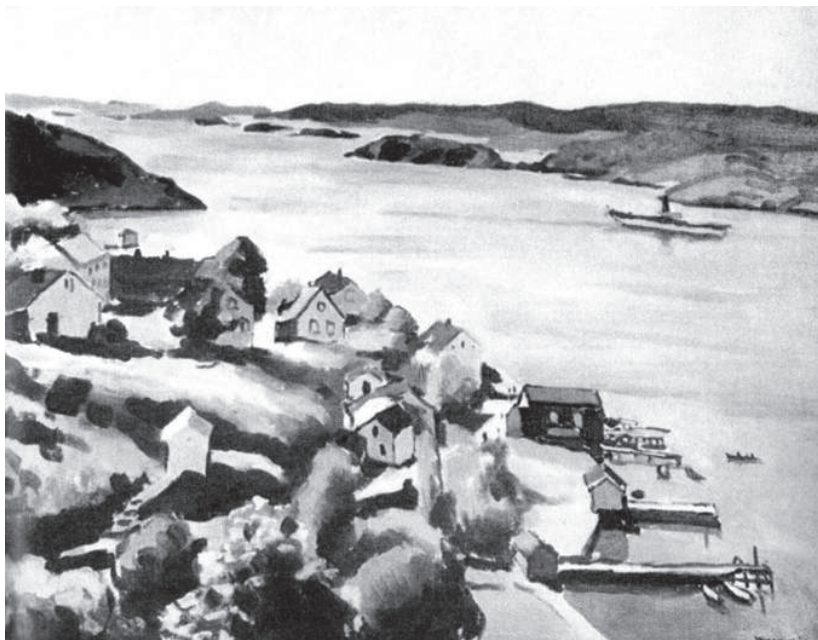

Fig. 4. Dette bildet er dessverre gjengitt uten farger. Det er imidlertid interessant og viser Rønnes i 1925. Fergestasjonen ses tydelig og et skip er på vei inn fjorden. Bygningen til Rønnes Båtbyggeri er på denne tiden ikke reist. Bildet er gjengitt fra Francis Jourdain's bok «Marquet» fra 1959 (4).

g.nr. 31 b.nr. 4, Sandummoen. Det ble leid av daværende eier, Inger Sofie Bie^{12,13}. I tillegg til ovennevnte bilde er gjengitt et med motiv fra Barselkilen (Fig. 2), et fra Osterkilen (Fig. 3) og et som er malt fra Rønnes (Fig 4).

Hvordan var så sommeren 1925? Først og fremst var det svært varmt. Marquet var derfor henvist til å utføre mye av arbeidet innendørs, og der var det relativt folksomt og til tider vanskelig å konsentrere seg i følge Marcelle Marquets memoarer⁹. Men til tross for alt bråk og forstyrrelser ser det ut til at Marquet fikk utført en rekke arbeider denne sommeren. Og i tillegg hører vi at det også ble tid til bading og fisketurer. Det mest kjente bildet fra denne sommeren er nok «Maison rouge à Hesnes» (Fig. 5) som befinner seg i privat eie og som regnes for å være

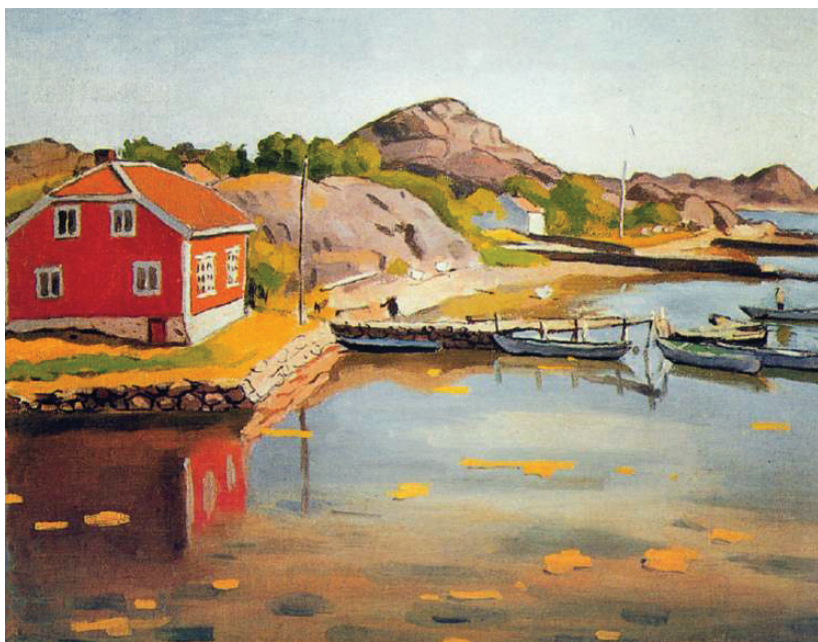

Fig. 5. Albert Marquet: « Maison rouge à Hesnes » 1925. Olje på lerret. Bildet er karakteristisk for Marquets arbeider i mellomkrigstiden, og er et av de mer kjente fra oppholdet på Hesnes. Det er i privat eie.

karakteristisk for Marquets arbeider fra mellomkrigstiden⁵. Da begynte han å bruke noe sterkere farger igjen. Marquet utviklet sin egen stil som på mange måter er en videreutvikling av impresjonismen. Han malte slik han selv syntes det passet, uten å ta mye hensyn til publikum eller kritikere. Til sammen har jeg funnet 28 oljemalerier og 19 akvareller som kan spores tilbake til oppholdet på Hesnes, men det finnes utvilsomt flere.

De fleste motivene fant han ved Sandum (Fig. 6), men der er også en rekke bilder fra Rønnes, bl.a. med utsikten over Vikkilen til Biddpynten⁷ og til Hasseldalen.

Det finnes også andre bilder fra Norge denne sommeren enn dem som har motiver fra Hesnes og Rønnes. Grunnen er at oppholdet i Norge ble avsluttet med en «seilas» nordover langs Norskekysten og turen gikk helt opp til daværende grense mot Finland. Blant annet finnes en akvarell med motiv fra Tromsø

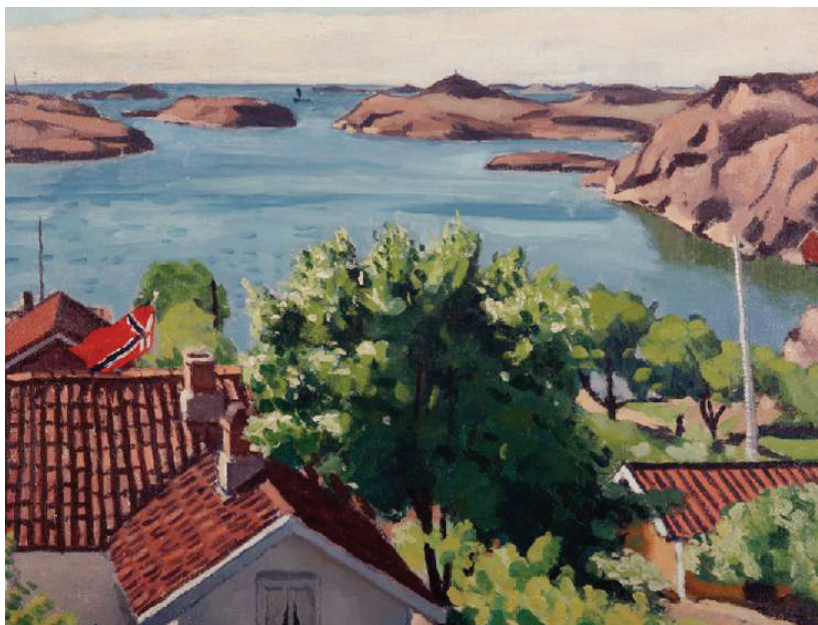

Fig 6. Albert Marquet 1925 «Paysage à Hesnes, Norvège». Olje på lerret. Bildet viser skjergården i syd-vestlig retning, sett fra Sandum. Bl.a. ses Vaholmen og Klaua i bakgrunnen ¹⁴. Det er i privat eie.

havn. I september var ferien over og Marquet returnerte til Paris via Oslo.

Albert Marquet beskrives som en beskjeden og ordknapp mann. Kanskje det er en av årsakene til at han først i de senere årene har fått den plassen i kunsthistorien som han fortjener. Den kunstneriske produksjon som har utgangspunkt i oppholdet på Hesnes utgjør bare en meget liten del av hans totale virksomhet. Men kvaliteten av de fleste arbeidene fra denne tiden er høy, og historien om Marquets opphold på Hesnes denne sommeren er interessant også fra et lokalhistorisk perspektiv.

Takk til Harald Kringlebotn for gjennomlesing av manuskriptet.

Referanser

1. Albert Marquet 1875-1947. La Fondation de l'Hermitage, Lausanne et la Bibliothèque des Arts, Paris 1988
2. Centre Pompidou ADAGP. «Albert Marquet, du Fauvisme à l'Impressionnisme», Paris 2003
3. Besson, George: «Marquet». Les éditions G Cres & Co 1929
4. «Marquet». Texte de Francis Jourdain. Les Editions Cercle d' Art. Paris 1959
5. Opstad, Gunvald «Sørlandet og malerne» H.Aschehoug & Co (W Nygaard) 1991
6. Berg, Bjarne, «Grimstad i malerkunsten». Selskapet for Grimstad Bys Vel. Medlemsskrift nr. 36, 1991
7. Utstillingskatalog: Exposition Albert Marquet. Chez MM. Bernheim-Jeune, Paris, 1925
8. Utstillingskatalog. Albert Marquet. Kunstnernes hus, Oslo november-desember 1950
9. Marquet, Marcelle. «Marquet » Robert Laffont, Paris, 1951
10. Norsk kunstnerleksikon. S. 41. «Halvorsen, Walther Ludvig, maler, kunstkritiker og kunsthandler»
11. Walther Halvorsen kjøper ø ved Grimstad. Aftenposten 23.07.1929
12. Personlig meddelelse: Karen Artelt Karlsen
13. Norges bebyggelse. Sørlege seksjon. Herredsbindet for Aust-Agder. Vestre del. A/S Norsk Faglitteratur. O Reinert 1956
14. Personlig meddelelse: Jan Ivar Olsen

«Hedersmannen Olsen fra Grimstad»

Av Helge Grobæk

Larvikmannen Erling Tambs utga i 1930 boken «Fribytterferd til fjerne farvann». I den forteller han om bryllupsreisen han og kona Julie gjorde i den gamle 46 fot losskøyta «Garabaldi» – bygget av Colin Archer ca. 1895. J. L. Tiedemanns Tobaksfabrikk sponset klargjøring av reisen og skøyta ble døpt om til «Teddy». I august 1928 la de ut fra Larvik med kurs for Stillehavet. «*Vi seilte nedover kysten i sommerlig maksvær, stakk innom Grimstad og blev beriket med en overflod av rabarbravin og norsk vermut*» skriver Tambs før de forlater Norge.

85 år senere – høsten 2013 seilte vår datter Nora over Det Indiske Hav som mannskap på den 40-fots store seilbåten «Flow». Om bord fantes en del bøker av og om forskjellige norske jordomseilerere, deriblant nevnte bok. Og i den skriver Tambs om da han møtte «*hedersmannen Olsen fra Grimstad*» på øya Vavau, en del av kongedømmet Tonga i det sørlige Stillehavet.

Dette pirret hennes og min nysgjerrighet – hvem var «*hedersmannen Olsen fra Grimstad?*» Jeg skrev en liten notis i Grimstad Adressetidende for å finne ut om noen kjente til hans historie.

Carsten Due ringte umiddelbart. Han hadde en bunke brev etter sin bestefar Carsten S. Due, mottatt 1931-36 fra Jacob Olsen på øya Vavau i Tonga arkipelet!

Bestefar Due hadde selv vært på Tonga ca 1890, på vei til Australia som dekksgutt på fregatten (fullrigger) «Juletræ» av Grimstad, tilhørende Fredrik Smith Petersen. Og på Tonga møtte han Jacob Olsen – som han kjente fra Grimstad og skolegang på Dahlske skole.

I kirkebøkene finnes Jacob Olsen, født 17. mars 1863 i Landvik i Hommedal. Foreldrene var «Gaardbruger, Selvejer og Stenarbejder» Ole Jacobsen, 38 år, født i Sverige, og Anne M. Olsdatter, 38 år, født i Hommedal.

Det var vanskelige tider for familien. Ifølge opptegnelsene bodde Jacob Olsen og 2 andre i 1875 som Waisenhusbarn hos Dahlske-lærerne J. Landgraff og J. Myhrvold i Storgaten i Grimstad. Da var han 12 år. Gjennom Dahlske Skoles legat hadde 4 barn hvert år fri undervisning, fullt underhold og klær. 3 av disse var antakelig innlosjert hos nevnte lærere, og Jacob en av dem. Dahlske skole var 6-årig, og elevene begynte der som niåringer, etter 3 års forberedende undervisning i almueskolen som det da het. Hvorvidt han fikk middelskoleeksamen er uvisst, men i brevene til Carsten S. Due kommer han inn på skolen og nevner venner derifra. Han dro til sjøs som 14 åring i 1877 eller -78. Da kan han ha fullført middelskolen, men han finnes ikke i oversikten over de som tok eksamen i de samme årene. Hans første skip var barken «Harriet» av Grimstad, tilhørende S. Bies rederi(?), og han dro ut som «kahytsgutt», 14-15 år gammel. I årene frem til 1888 vites lite om hans sjømannsliv. Sannsynligvis seiler han på flere norske og utenlandske skip.

Jacob Olsen med kone og adoptivdøtre.

Matros Jacob Olsen giftet seg i Landvik Kirke med Otilde Jensdatter Hommedalsmyren 17.01. 1888. Ved folkeopptellingen i 1891 er han og kona oppført som hjemmehørende på Berge (gnr. 5, bnr. 40 i Fjære). De har tydeligvis ingen barn. Jacob var ikke tilstede ved folketellingen, han «er på Reise til Brasilien» som «Kok og Steward». Han skriver selv at han gikk i land på Tonga i 1891, og der ble han siden!

Han trakk ikke oppgatte stier. Gjennom brevene hans, samt en artikkel i A-Magasinet fra 1928 dannes et interessant og spennende bilde av Jacob Olsen fra Grimstad. I tillegg gir lørdagsnummeret av Aftenposten 11.09.1937, i en nekrolog, en god beskrivelse av hans omfattende liv og levnet. Avisen skriver

om «en landsmann i Sydhavet som er gått bort: «*Fra Vavau i Tonga-øgruppen meldes at gamle Jacob Olsen er død. Han var fra Grimstad og har ført et meget eventyrlig liv. Først for han til sjøs i mange år, særlig i Sydhavet. Blandt annet seilte han for et tysk firma på Samoa-øene, det gjaldt å skaffe folk fra Ny-Guinea som arbeidere til plantasjene, og i de dager var man ikke så nøieregnende med fremgangsmåten. En gang gikk han også i koprafart mellom øene for en mann som er blitt kalt «den siste sjørøver i Stillehavet» Men i 1890 kom Jacob Olsen til Tonga og der gikk han i land for å hjelpe en danske som drev bakeri. Han kom aldri videre. Vår landsmann blev gift med en kusine av dronning Salotee og slo seg til ro. Han fikk flere barn og levde et lykkelig familieliv. Som livserverv har han hatt litt av hvert, han har været smed og vognmaker og stått i butikk, men så blev han havnefoged, los og tollbetjent, og dette var han nesten til det siste».*

A-Magasinet's artikkel, datert juni 1928 er ennå mer grundig og beskrivende på enkelte områder. Ingressen er enkel og pirrende: «Eventyret om Grimstad-gutten som blev «Big White Man» på en ø i Sydhavet – Dengang sjørøveri og slavehandel hørte til dagens orden».

Og artikkelen detaljerer både sjørøveri og slavehandel, det

Fra A-magasinet, juli 1928.

siste i en ganske hoverende og avslørende journalistisk beskrivelse av datidens holdninger til fargede mennesker.

Men det er Jacobs brev til bestefar Due som er mest interessante. Han har en god hukommelse og forteller endel om sin oppvekst i Landvik og Grimstad. Alle brev avsluttes med hilsninger til kjente og ønske om at Due snart skriver tilbake. Brevene går regelmessig fra Vavau og svarene kommer også tilsvarende. Noen ganger sender Due og andre venner i Grimstad både Adressa og Rep's hefter og Jacob kommenterer gjerne innholdet i neste brev. Dessuten samler han og Due frimerker og sender ofte til hverandre. Jeg siterer noen av Jacobs egne formuleringer i brevene, de synliggjør en allsidig herremann, realistisk og reflektert, samfunnsbevisst og med sans for humor: Brev 12 november 1931:*har i mange aar seilet her mellom øerne som skipper paa skonnerter og steambaater men de sisdste 16 aar har jeg været havnefogd, lods, tollbetjent og agent for Government Dispatch Baatene saa jeg har nok to keep me busy. og i Krigens tid gjorde jeg fælt med Penger- men saa spekulerte jeg lidt for meget og mista 3000 pund maatte selge ud hele stasen....saa fik jeg denne jobben (havnefogd på Vavau) og den passer fint nu jeg blir gammel, jeg har en ny plantage nu 12 acres naar jeg slutter denne jobben saa slår jeg mig ned paa plantagen min og «take it easy...jeg sender deg et Photo af mig og hele familien. Kona mi er en kusine til Dronningen av Tonga. Hun er ganske lys som en. ... (ikke lesbart) den eldste Piken er 11 aar, den anden er 6 og lille Gutten er 2 ½ aar. Min første familie døde alle i Spansken 1918 en Gut paa 25 aar og en Pike paa 4 aar. Her var 4000 som døde her paa Tonga øerne.... ja nu har jeg vrøvlet nok for denne Gang, skriv igjen naar du har tid hils alle gamlingerne fra mig....*

Brev 7 januar 1932:*Jeg har nu faaet nogle Frimærker samlet saa jeg sender....jeg har arbeidet hele Helgen vi har haft 4 Dampere her for Copra og en for Bananas med at lose in og ut og expedere dem saa er hele Julehelgen gaaet vi venter 2 svenske Baater her i denne maaned og en amerikaner som skal laste Copra. I dag har vi regnveir hele Dagen og Post Baaten er her fra Ny Zeland. Jeg fik et Brev fra Terland og en pakke Adressetidende fra Bakermæster Berg. Jeg er flyttet op paa*

Plantagen min 5 mil fra Byen og saa har jeg en Ford her som jeg kommer i hver Morgen og gaa hjem om eftermiddagen. Jeg har 12 acres planted med Kokosnøtter og Bananas og Taros og Jams.

*Brev 17 mai 1932:I dag er den 17de Mai en stor dag for alle norske hvor en i verden de vanker saa jeg faar takke saa meget for aviserne og brev som jeg har modtaget....Dette er den første 17de Mai paa lang Tid som ikke vi har en sammenkomst med alle 4 Nordmænd her i Vavau....saa har jeg kjøpt mig en stor square face (flaske Genever) saa skal jeg og Trondhemmeren have os en liten sprut ikvæld. Vi har fint vejr nu men vi havde Orkan den 13de Mars den gik 80 Mil i Timen saa Kokosnødderne blæste alle ned grønne saa her blir ingen Copra dette aaret alle mine Banana Trær blæste ned men Husene fik ingen skade Hønsene mine blæste fanken i vold de begynder at komme hjem igjen nu. Vi venter en Engelsk Boat bound Home som skal laste Copra her vi venter ogsaa en amerikansk Boat Beulah, den er bygd paa Fevik den gik af stabelen 1917. Men Kompaniet gik vist Konkurs den var bygd for Fullrigger men blev solgt to Frisco og der sat 2 Dieselmotorer i den, og nu seiler den her i Sydhavet med Olie og Lumber fra Amerika og Copra hjem igjen....**Tambs var her med en skøite i fjor han gik tilbake til New Zealand og jeg ser i Bladerne han er forlist og totalt vrak....** Ja lev vel og skriv igjen ønsker Jacob Olsen. (PS) Min Bror skriver bare en gang hvert 6 aar.*

Brev 14 juli 1932:Jeg sendte ind min Resignation for jeg blir for gammel nu til at ligge rundt her nede på Høvnen saa jeg fik svar at jeg maatte holde paa til enden af dette aar saa faar jeg pension for resten af min levetid....jeg har haft en lang Arbeidsdag jeg begyndte da jeg var 14 aar jeg gik tilsøs med Bark Hariet som kahytsgut.

Brev 24 november 1932:jeg er nu etablert på min Plantation og har gode Dage no worry anymore. I sidste Uke kom her to Baater paa en gang en svensk og en amerikansk saa maatte jeg ut igjen for de sendte ut en infødt til at lodse dem ind, men de ville ikke ha en Kanaka saa komm de aa spurte om jeg ikke ville ta ind Baatene saa gik og loste dem ind og fortøide dem på Wharfen....begge blev ferdig paa 2 dage saa tok jeg dem ut igjen saa fik jeg salt sild og anchovis og svensk ost og amerikaneren gav mig salt lax saa nu har vi levet på nord visen

stund.....Jeg har ingen Brev faaet fra min Broder, han skriver bare hvert 6 aar....Jeg har lodset Baater ut mit på natten jeg har altid været heldig jeg lodste in en stor Engelskman 550 fot lang skipperen vilde first ikke goe ind men de kunde ikke laste paa Rehden de har ingen Legter saa tok jeg ham op til Bryggen, men det var just saa det gik da vi kom op spurgte skipperen what Countryman are yoy, I said I am one of the old Vikings I thought so you can't beat the Norwegian at sea. Here is a bottle of whiskey for you. Jeg lodste ham ut igjen og det gik alt godt.

Brev 25 mai 1933:..... Jeg ser du har klippet af bartene....jeg klipte mine for længe siden Damerne her nede siger de vil ikke kysse en mand som som har Barter for der er microbes in langt skjæg....jeg holder paa og skrive mit levnetsløb jeg har saa mange Dagbøger en for hver skib jeg seilte med, nu prøberer jeg paa at faa samlet Dem i en Bok. Men Kakerlakerne har spist op en del af dem der er mange snodige episoder dersom jeg kan faa dem samlet.

Brev fra 19 oktober 1933:Vi lever godt skjønt det er daarlige Tider Copraen er gaaet ned i pris fast nobody wants any Copra....de indfødte har ingen andet de kan faa Penger for saa naturligvis ingen

Vavau havn.

handel....alting gror fint paa Plantagen vi har haft godt med Regn....det er en ny slags Temperature her og saa blir det sommer i Norge kanske dere kan plante Kokosnødder der hjemme....her var saa fuldt af Rotter...jeg kjøpte 4 pakker of engelsk salt jeg stoppet en pakke i hvert rott Hul du skulde have hørt consert den første natt. Rottene sloss og løp til skogs jeg skal sige det var noget som kunde sette fart paa dem. Jeg husker da vi seilte med skuterne hjemmefra naar vi var syge saa fik vi Engelsk salt, du kunde ikke ligge til sengs da, nei ut med dig. Jeg skrev til min bror men fik inget svar, du kan ikke huske Kristian han er 4 aar yngre enn mig. Olaves var næst etter mig han døde i 1882 falt overboard fra en skonnert og druknede Kristian kommer efter ham. Severin er min halvbror. Far døde da vi var smaa det var Daniel Martini fra Berge som fik mig in på Dahlske skole den Lerdøm jeg fik der har hjulpet mig mange ganger. Jeg taler og skriver både engelsk og tysk, tongansk og Samora og Savage Island saa jeg har haft meget arbeid som tolk. Olaves og Kristian fik bare almindelig lansskole. Hvem har Berge gaarden nu? Lever Ivar Beisland endnu?

I alle brevene – 18 til sammen – forteller Jacob Olsen løst og fast fra sin hverdag på Vavau. Utover 30 - tallet er det tydelig at det er vanskelige tider, selv om han og hans familie ikke synes lide nød. Han tar noen oppdrag som los fortsatt, og i 1934 fikk han tilbud om «jeg vilde komme over og gaa skipper på en skonnert men jeg er for gammel til at gaa tilsøs igjen, jeg har det fint her oppe i skogen, nei det kunde aldrig falle mig in at jeg skulde gaa tilsøs nu 72 aar gammel». Han blir syk i -34 og flytter ned til havet igjen hvor han har en liten eiendom i byen Tefisi, like ved innseilingen til havnen. Det er jordskjelv og sykloner og spanskesyken herjer.... I Mars den 20de havde vi en svær Cyclon som gik tvers over Øia han tog med sig alt som stod iveien alle mine Huser, Kjøkken, Vogn skur og om Morgenens saa vi bare Himmel ingen Tag. Blikk var der det blæste over hele Distriktet her de fleste af mine Kokos Træder brekket af paa midten alle mine apelsiner blæste ned. Trærne var fulde af apelsiner det tok mig en hel uke før jeg fik alting fixed op again....nu var Copraen gaaet op i temmelig bra pris og saa blæser hele dritten ned.

Det blir tydelig i brevene at han blir eldre og savner Grimstad. Han har fortsatt en og annen tur *paa Blåmyra...I piloted in a Big English Baat og der var Post*. Hans siste brev til Due begynner: *Kjære gamle Ven Due!....Jeg har været syg en lang stund nu jeg havde svært med Bylder og Værk i Hovedet jeg var oppe lidt igaar og i dag faar jeg nu se at skrive før jeg bliver liggenes igjen....Vi har haft to svenske Baate og en kommer næste Uke ogsaa en svensk. men jeg har været saa syg saa jeg kan ikke lodse dem ind....jeg har været saa syg at jeg har ikke faaet samlet nogle frimærker....*

I brev av 14.11.1936 skriver Church of Jesus Christ of Latter Day Saints ved Elder Tom F. Whitley til Due: *Dear Sir: A friend of yours, Jacob Olsen by name died in Vavau on the 14th of October 1936..(Jacob was one of our staunch Elders) he died of stomach trouble — and a weakend condition of the body — he was strong right up to the last two weeks before he died — in fact he piloted a steamer into the harbor just two and a half weeks before he passed away. Will you please notify his many friends and relatives of his passing away?*

Og så til slutt- i et PS skriver han: *O yes — we found a history or diary (In Norweigian) among Jacobs things — it might be a real treasure to some of his reletives — let me know if they want it — or tell them to write to the Mission Office here and we will try to contact his wife — she of course has everything — but she cannot read any of the papers — only the ones in Tongan — and they were few, and of no importance. Jacob left*

En landsmann i Syd-
havet død.

Jakob Olsen.

Etter Jacob Olsens død i 1936 sto dette bildet i Aftenposten.

two young children, a boy 10 and a girl 6 yearsold – they were both adopted – S’funny Jacob never had any children of his own – he adopted and raised close to 14 children – during his life here in Tonga – He certainly was a man who lived the commandment «Love thy neighbor as thy self». No more need to be said.

«Hedersmannen Olsen fra Grimstad» viste seg altså å være spennende person. Hans dagbøker – om de fortsatt finnes – vil kunne inneholde mye interessant stoff fra seilskutetiden. Mens denne artikkelen ble skrevet, sendte jeg en henvendelse til den norske mormonerkirken i Oslo om de kan være behjelpelig med å undersøke om det fortsatt finnes slekt – etter hans adopterte barn – på Vavau. Kanskje dagbøkene finnes der fortsatt, eller kanskje de er i Grimstad??

En stor takk til både Carsten Due for utlån av brevene og til Bjørn Torger Skjæveland som gjorde en grundig jobb med å spore opp Jacob og hans slekt.

Torskeholmen

Noen nostalgiske tanker og barndomsopplevelser fra 50-årene

Av Stein Reinholt Jensen

Mye kommer til å skje i forbindelse med planleggingen og utbyggingen av havneområdene i Grimstad i årene som kommer, og da ikke minst på Torskeholmen. Litt nostalgi kan det kanskje være på tide å få skrevet ned før det er for sent.

Undertegnede hadde sitt barndomshjem på Torskeholmen, min far var ansatt på Grimstad Fryseri fra fryseriet ble bygget i 1947 til avviklingen i slutten av 70-årene. Vi hadde leilighet i 3. etasje med en fantastisk utsikt over det meste av havneområdet. Denne utsikten har jeg faktisk ikke lært å sette ordentlig pris på før nå i ettertid. Disse erindringene om fortiden på Torskeholmen er sett gjennom øynene fra en guttunge i syvårsalderen fra 1947 til utflytting hjemmefra i siste halvdel av 50-årene. Beretningene passer naturligvis best for de som har levd en stund og er oppvokst i Grimstad, det er nok vanskelig for den nye generasjon og innflyttere å sette seg inn i mine erindringer.

Jeg skriver ned minner og opplevelser i tilfeldig kronologisk orden etter hvert som de dukker opp i «haue».

I min barndom så var Torskeholmen en travel plass hvor det til tider var stor aktivitet. Vi får begynne ytterst på kaia på østsiden. Mine nedtegnelser er muligens ikke helt historisk riktig i noen tilfeller, men de er uansett slik som jeg husker dem.

Det som først og fremst står frem for meg som store begivenheter var når det var skipsanløp, ofte direkte fra utenlandske havner. Jeg tenker da spesielt på når det var anløp av fruktbåter med appelsiner til «Konservesen». Da spiste «halve Grimstad» av lasta, jeg husker det ofte lå appelsiner nærmest strødd i gata oppover mot Gunda Hansens hus, det som i dag er lyskrysset. Appelsinene var råstoffet til appelsinmarmelade og ble fraktet opp til «Konservesen» med førkrigs lastebiler med

Torskeholmen på 1950-tallet.

eller uten lemmer på lastepalet, det var ikke så rart at det ramlet noe av fra lasta på veien opp til fabrikken av og til.

Det var en helt spesiell stemning på kaia ved disse anløpene. Det var jo ikke til unngå at det ble en del av populære varer som fant veien på land i kveldstimene og nattemørket, både i form av sigaretter og flytende varer. Narkotiske stoffer var et totalt ukjent begrep i min barndom. Dette var naturligvis ikke organisert smugling, kun tilfeldig kjøp til eget bruk. Men spenningen var til å ta og føle på for oss gutter, vi ble av og til brukt som kurerer mellom salg og kjøp mot en liten godtgjørelse. Av og til fikk vi også lov til å komme om bord for å kikke, og særlig ble jeg fasinert av båtene med dampmaskiner. Dampmaskinene ble holdt med jevn temperatur ved at damptrykket sto litt på slik at maskinen så vidt beveget seg sakte rundt mens båten lå fortøyd ved kaia. Dette kunne vi se ved at propellen i akterkant under landligge beveget seg sakte rundt.

Av annet gods som ble losset på denne kaia husker jeg spesielt båtene som kom med kunstgjødsel, men disse anløpene var ikke så spennende sett fra en guttungs øyne. Men det som har brent seg fast i minnet er synet av lossearbeiderne. Her gikk de noen

ganger i gåsegang og gjødningssekkene ble losset med fysisk, menneskelig kraft bokstavelig talt. Dette var 50 kilos sekker som ble båret på inn på havnelageret på ryggen fra båtene. Her husker jeg spesielt far og sønn Seland. Thorleif Seland kunne ikke være stort mer enn 15-16 år da han deltok i dette arbeidet. Han er vel den eneste nålevende som jeg kjenner til som var med på dette slitet.

Så har vi utskipningen av props, disse ble eksportert til England for å stive opp gruveganger etter hva jeg kan huske. Av og til lå det relativt store mengder lagret ikke bare på kaia, men også på andre deler av Torskeholmen. Mye av denne propsen kom sjøveien og ble lagret i lenser som ble fortøyd mellom havnelageret og badet. Mesteparten kom muligens med jernbanen som hadde mulighet for avlastning helt ute på kaianlegget på begge sider av havnelageret. Av annet gods ble det også i en periode skipet ut ikke ubetydelige mengder feltspat, sannsynligvis fra Froland, og tremasse fra Rygene. Fra disse skipanløpene kan jeg ikke huske noen spesielle episoder. Men

Jernbanen hadde spor til Torskeholmen.

muligens er det fra disse anløpene jeg husker noen av losse/lastegjengen med «Lillehans» i spissen. Han het jo Hans Hansen og bodde på Biodden, han ble kalt «Lillehans» på grunn av sin lave kroppshøyde. Og så husker jeg godt en som hadde mistet alle fingrene på høyre hånd utenom lillefingeren. Med den opererte han steamwinshene på båtene uten problemer, mer imponerende var det kanskje at han kom roende på jobb, med pram, husker jeg. Jeg tror navnet hans var Jacob, han hadde i alle fall kallenavnet «Jacob med kloa». Lillefingeren hadde gjennom årene utviklet seg til å bli større og kraftigere enn en vanlig pekefinger.

Et annet kjent trekk i bybildet fra min barndoms tid var også frakteskuta «Eno» med liggeplass på Torskeholmen mellom transportøktene og med eiere hjemmehørende på Rønnes, etter det jeg kan huske brødrene Nilsen. Hvorfor husker jeg «Eno» så godt? Det må være utedassen helt akterut på hekken, den gjorde et uutslettelig inntrykk på meg!

I en periode hadde også Torrey Holvik lossing av skjellsand

Havna er full av båter. Jernbanestasjonen sees i bakgrunnen.

på kaia, der hvor «Bibben» i dag har kaiplass. Lossingen av mergelsand foregikk med håndkraft med spade fra lekter og opp på kaia og videre fra kaia og opp på lastebiler. En av de ansatte hos Holvik var en som jeg bare husker som Leif, han var invalid med invalidiserte ben. Ryktet sa at han ble mistet utfor stinta ved Ibsenhuset som baby av trillepiken, om dette var tilfelle vet jeg ikke. Men uansett så var arbeidet med skjellsanden uten tvil et blodslit, men Holvik satte uten tvil pris på hans arbeidsevne, for han arbeidet hos Holvik i mange år. Senere ble arbeidet mye lettere da Holvik fikk anskaffet et elektrisk transportband til lossing og lasting.

Holvik hadde i tillegg til lektere også en velkjent liten slepebåt som naturligvis het «Mergel». Disse lekterne og «Mergel» ble også brukt å frakte all slags brennbart avfall til St.Hans bål både til Store Hampholmen (byguttene) og Kuskjær (Bioddguttene). Byguttene hadde oppsamlingsplass på Torskeholmen og Bioddguttene ved Fiskepiren på østsiden av Dampskibsbrygga. Det var alltid en årlig konkurranse om hvem som greidde å samle til det største bålet, til sammenligning er nåtidens bål på Kuskjær bare rene kaffebål! «Mergel» og lekterne ble også brukt til å frakte folk ut til «Hampen» senere på St.Hanskvelden. «Mergel»'s skjebne ble tragisk. Etter at skjellsandaktiviteten opphørte ble båten solgt til «noen østlendinger». «Mergel» lakk visnok fælt i propellhylsa på grunn av slitasje. Dette ordnet Holvik hver kveld ved å pumpe inn godt med fett i hylsa for å stoppe lekkasjen. Denne skavanken hadde tydeligvis ikke kjøperne tatt alvorlig, ryktet sier at «Mergel» ikke kom stort lengre enn øst for Tromøya før den gikk til bunns. Båten hadde en ensylindret liten oppfyringsmotor og hadde uten tvil vært et samlerobjekt i dag, spesielt på grunn av sin lille størrelse og typiske slepebåtfasjon.

Dypvannskaia på Torskeholmen hadde i min barndom et bindingsverk av bjelker under betongdekket. Her var det mulig å kripe på bjelkelaget under hele kaia, og det var en yndet fiskeplass for oss gutter. Av og til så var det også en hummer som våget seg opp fra dypere vann i halvmørket under kaia, jeg

har selv tatt flere stykker der. Om det var i fredningstiden eller ikke kan jeg ikke huske, men jeg vil ikke påta meg skylden for at hummerbestanden her på Sørlandet har gått tilbake av den grunn! Jeg kan ikke huske at noen av oss ramla i vannet, uansett så var flytevest total mangelvare for oss guttunger.

Selve havnelageret husker jeg best som bygningen med de store bokstavene GRIMSTAD HAVNELAGER og med mindre bokstaver i underkant Gjødse og Såvarer. Selve lageret var forbudt område for oss, men vi lurte oss inn av og til ulovlig for å bruke den spennende vareheisen mellom etasjene. Selve heisen var kun et tau og heisesjakta kun firkantede åpninger i gulvet, her var det ikke snakk om noen sikring! Det var grosserer Trygve Skretting som drev havnelageret. På Torskeholmen ble han etter mine guttedager senere best kjent for byggingen av kornsiloen.

Så går vi til Grimstad Bad. Det hjelper ikke å gråte over spilt melk, men tenk om denne fine bygningen hadde blitt bevart med sine fine mønebord med dragehoder og sjøbad, med en avdeling for damer og en for herrer! Uansett hva som vil komme på Torskeholmen i fremtiden så hadde det uten tvil vært mulig å innlemme badet i planleggingen. På badet var det Tjersland som regjerte i min barndom. Etter hva jeg kan huske så kostet det 10 øre å få bruke sjøbadet, da fikk vi til og med en billett! På lørdags ettermiddagene var det badstue, jeg var for ung til å delta, her var det adgang kun for voksne mannfolk! Her hørte jeg at det ble løst mange verdensproblemer med Trygve Rosenvold som den selvsikre ordfører! Senere var det Kvade som drev badet med bl. annet massasje og gytjebad. Gytja, eller «saula», som ble brukt kom visnok ute fra Smørsund et sted.

Filetfabrikken ble reist etter mine guttedager, den har jeg ikke noe spesielt forhold til utenom at jeg var med på å legge opp rørgaten for kuldetransport fra fryseriet. Blant annet så husker jeg at havnefogd K. Anker Johnsen flyttet sitt kontor fra fryseriet til filetfabrikken da den ble ferdig. Før Anker Johnsens tid husker jeg en havnefogd med navnet Holst. Det var den gang en havneansvarlig (og mønstringsmann) hadde kontor der som jeg

mener en med et slikt ansvar burde ha kontor og hører hjemme i dag også, nemlig i havneområdet. I dag har jo den ansvarlige kontor «der oppe på Arendalsveien et sted» som vår bypatriot Mons Klinkenbergen ironisk, og ikke minst riktig etter min mening, uttrykker det.

Så kommer vi til Grimstad Fryseri, populært kalt «Frysa» og Fiskernes Salgslag. I mine guttedager var det alltid stor aktivitet her, spesielt i sommerhalvåret. Det var en helt spesiell stemning da reketrålerne kom inn for å levere dagens fangst, ofte lå det 5-6 skøyter der med sine ensylindrede oppfyringsmotorer i gang. På folkemunne er de vel bedre kjent som dunk-dunk motorer. Den eneste som jeg husker som hadde tilhold i byen var Ola(v) Olsen. Han bodde på Boddén, men hadde skøyta fortøyd på Tønnevolds brygge, husker jeg ikke feil så var registreringsnummeret AA 4 G. De fleste av de andre skøytene tror jeg hadde tilhold på Hesnesøya. Mange lokale fiskere drev også med dorgefiske etter makrell i sommersesongen med sine typiske fiskesjekter. I den sammenheng er jeg blitt fortalt at «Willy i Heia» fra Vikkilen hadde rekorden med 1254 kg makrell, det er et imponerende resultat i løpet av en natts fiske. Det ble også fisket ikke ubetydelige mengder håbrann med line som ble levert på Frysa for videre eksport med tog fra Torskeholmen, etter hva jeg

Torskeholmen.

kan huske så ble denne håbrannen eksportert til England og brukt til Fish and Chips. Flere fiskere drev også og fisket etter makrellstørje, eller tunfisk, med drivline. Jeg husker at det ofte kunne ligge mange av disse store fiskene på brygga for levering av og til. I tillegg kom jo den daglige fangsten av konsumfisk som ble solgt direkte over disken til Salgslaget. I min barndom husker jeg aldri at det noen gang ble snakket om at det var lite hummer å få, jeg aner ikke hvor mange kilo, eller for den saks skyld tonn, som ble levert til Salgslaget i løpet av sesongen.

På Fiskernes Salgslag var det i mine guttedager først Kvarsnes og så Arthur Gundersen som var sjefene, Leif Munch Jensen var ekspeditør ved disken. Han husker jeg også ble kalt for Leif Håe. Det kan sikkert sønnen Olav Munch Jensen, gammel skolekamerat og tidligere ivrig gjesteskribent i «Adressa», fortelle mere om. Jeg regner med at familien opprinnelig kom fra Håøya etter navnet å dømme. I tillegg var Ola Morvik ansatt, han husker jeg som en som hjalp til der var mest bruk for ham, men for det meste tok han imot fisken på brygga minnes jeg. På kontoret var det datter til tidligere fiskehandler Kvarsnes, Marit Kvarsnes, som var ansatt i alle mine guttedager.

Arthur Gundersen var også kjent for å gå med kortarmet skjorte til alle årstider. Han bodde hos Fløystad ved Shellbrygga og kom langs brygga med bare underarmer når han skulle på jobb, selv vinterstid.

I begynnelsen av femtitallet fikk Salgslaget en trehjuls Tempo motorsykkkel med varekasse, den ble brukt til utkjøring av fisk, varehenting etc. Det var på denne jeg fikk mine første kjøreturer på motorsykkkel som 12-13 åring, denne kjøregleden på motorsykkkel har jeg beholdt til dags dato. Jeg tror jeg kan si med sikkerhet at ingen av brukerne av denne varesykkelen hadde noe sertifikat, det var liksom ikke så nøye den gangen. Denne varesykkelen tror jeg rustet fullstendig opp etter som årene gikk, den var jo mye i kontakt med saltvann. Ellers hadde jeg som julejobb å bringe ut juletorsk til kunder på lille julaften og julaften, på sykkel hvis det var snøbart, og spark hvis det var vinterføre.

Juletorsken ligger klar, påført kundenes navnelapper.

Det var ikke så få som fikk sin juletorsk gjennom Salgslaget, jeg husker hele gulvet var fullt av nyslaktet torsk med navnelapper som skulle leveres ut til kundene rundt omkring i byen.

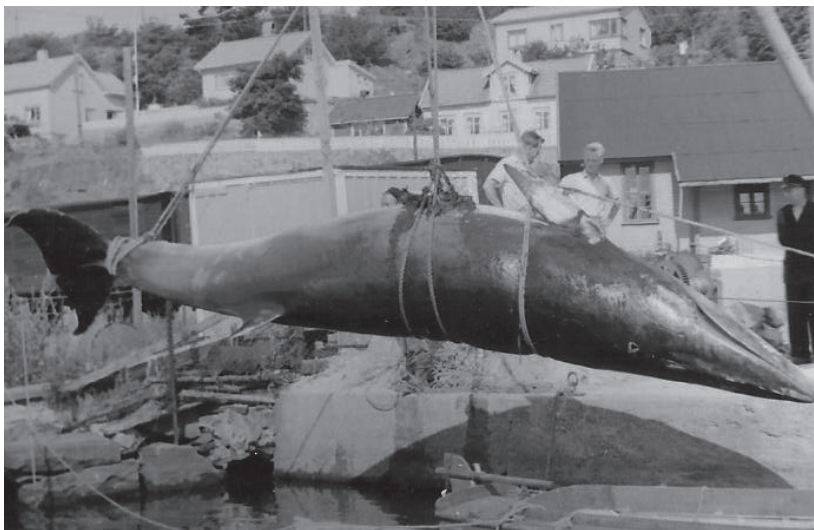
En gang ble det også flenset og partert en hval på «Frysa». Slik jeg husker historien om hvordan denne hvalen ble fanget er helt spesiell og ikke minst dramatisk. Tidligere nevnte Gunda Hansen drev kolonialforretning ved nåværende lyskryss i Storgata. Hun hadde to sønner, engang hadde de vært ute på alkejakt. På tilbaketuren fikk de se en hval som på en eller annen måte hadde satt seg fast i ei fjellskorte på Håøya. De forsøkte å ta livet av hvalen med haglegevær, men naturligvis til ingen nytte. Jeg synes å huske at begge to hadde erfaring fra hvalfangst. For å ta livet av hvalen fikk de hentet et springvannsrør og ei stor slegge. Så ble hodet på hvalen penetrert ved at røret ble slått inn i hjernen med slegga. Det høres jo dramatisk og brutalt ut, men sikkert en human metode for avliving av et så stort dyr. Hvalen ble slept inn til byen og «landsatt» i Motorbåtforeningens kran, den sto på land ikke langt fra der sjøminnesmerket over krigens falne står i dag.. Så ble den fraktet til «Frysa» for flensing og

partering. Jeg husker godt at det var byens velkjente dyrlege Egeberg som kontrollerte kjøttet og godkjente det som menneskeføde. Hvor mye hvalen veide vet jeg ikke, men vekta var nok 7-8 tonn.

Det ble av og til i slutten av 50 årene videresendt, av alle varesorter, jordbær fra Torskeholmen med fly! Det var den lokale jordbærkongen Jørund Kalvehagen fra Landvik som sendte av og til sine produkter, etter det jeg kan huske til Bergen, med sjøfly som ble lastet opp ved pelebrygga til Fiskernes Salgslag. Dette samlet naturligvis mange skuelystne kan jeg huske.

Fra denne pelebrygga har jeg en fiskeopplevelse da jeg var i 10-12 årsalderen som fremdeles sitter i fast i hodet som en av mine store fiskebragder opp gjennom årene. Jeg var på denne brygga og fiska med bunnsnøre om ettermiddagene nesten hver dag etter skoletid. En dag beit det skikkelig på, jeg trodde først jeg satt fast i bunnen. Etter mye strev og stor ståhei med hjelp fra alle nærværende fiskere fikk vi fisken på land. Det viste seg å være en piggvar på hele 7.2 kg! En piggvar av en slik størrelse er ikke hverdagskost for noen og ikke aller minst for en guttunge!

Hvalen fra Håøya etter at den er blitt slept inn til byen.

Jordbær fra Landvik ble hentet med sjøfly.

Jeg solgte fisken til Salgslaget og fikk hele 5 kroner for fangsten, en god ukelønn for en guttunge i begynnelsen av 50 årene. Idag betales det for en slik fisk nærmere kr. 700, antar jeg.

Det ble sendt ikke så få tonn med dypfryst håbrann og makrell med jernbanen pålastet på Torskeholmen i kjølevogner. Da var hele området blokkert og det var full aktivitet med mye folk som var med på arbeidet.

Makrellen var dypfryst pakket i kasser laget av tre. Jeg har hatt mange sommerjobber og kveldsjobber i sommerhalvåret og ferietid med å spikre makrellkasser. Jeg husker vi fikk 90 øre for hver ferdig kasse med lokk. Hele «fabrikasjonen» av kasser foregikk midt på den asfalterte plassen som idag er delvis parkeringsplasser. Kassene var tunge og uhandterlige, men etter trening så gikk produksjonen ganske fint. Jeg husker alle materialene kom fra Iglands kassefabrikk på Kryssen.

Mange Grimstadborgere hadde også en spesiell privat relasjon til «Frysa». Fryseriet hadde utleiebokser til private. Dette var før hjemmefrysere ble allemannseie. Jeg husker det var av og til travel aktivitet særlig på lørdagene av leietagere som skulle hente

søndagssteika si. Hvis en hadde det minste antydning til klaustrofobi så var ikke fryserommet med tunge dører og -22 grader noe blivende sted, min far hadde opp gjennom årene mang en «redningsakjson» av kunder som følte seg innestengt eller ikke turde gå inn i det hele tatt.

Fryseriet brukte som kjølevæske flytende ammoniakk. Dette var helt vanlig i tiden før og etter krigen, men er nok umoderne i dag. Ammoniakk har i gassform en helt spesiell og skarp lukt som ikke er skadelig, men mange av fryseriets kunder kunne ikke holde ut denne lukta. Av og til hendte det at det forekom lekkasjer. Gassen er tyngre enn luft og kunne legge seg som et teppe i rundt omkring i havneområdet, det hendte at folk gikk og holdt seg for nese langt opp i byen. Vi som omgikk denne lukta daglig merket vanligvis ingenting til den. Men min far måtte mer enn en gang ut offentlig med bekreftelse på at denne gassen ikke var skadelig, men kun ubehagelig for noen.

Torskeholmen ble asfaltert sommeren 1948. Etter asfalteringen ble dette en populær plass for arrangement av bryggedanser, dette foregikk på lyse lørdagskvelder med yrende folkeliv. Det var vanligvis idrettsforeninger som arrangerte dansene, spesielt husker jeg Jerv. Av orkestrene som spilte kan jeg i farten bare komme på Blue Band. Fryseriet hadde den gang en lasterampe med tak over ved den store åpne plassen, en ypperlig plass for et orkester å spille på. Her var det som sagt et yrende folkeliv med en helt spesiell stemning utover kveldene husker jeg av både skjulte og åpne aktiviteter.

Noen tanker om fremtiden

Torskeholmen er jo etter mitt skjønn indrefiletten i utbyggingen av havneområdene. Holmen vil bli førsteinntrykket av besøkende fra sjøsiden og alle som ferdes i havneområdet med sin strategiske posisjon, og ikke minst av utsikten fra Binabben og Vardeheia.

De fleste besøkende kjenner Torskeholmen fra sommertiden, men året har ti andre måneder uten turister. Havneområdet er

ikke bare sommeridyll, høst- og vinterstormene kan være svært harde, det har jeg opplevd mer enn én gang. Ny utbygging må skje med med tanke på helårsbasis, og her kommer vel hotell som et av de beste og utbyggingsprosjektene. Personlig håper jeg også at Fiskernes Salgslag kan fortsette med sine aktiviteter der.

Dessuten håper jeg at det fantastiske maritime miljøet som er opparbeidet gjennom aktivitetene til Solrik, Bibben og nå også Østerøy kan fortsette her og ikke flyttes til det noe dessverre bortgemte sjøfartsmuseet i Hasseldalen.

Så var det gjenbruk av gamle bygninger. Se hvor fint det gamle havnelageret er blitt etter modifiseringen! Eller for den saks skyld også Bema og den gamle konserverfabrikken. Dette skriver jeg med tanke på gjenbruk av Grimstad Gartneri, men her er vel i skrivende stund sannsynligvis toget kjørt allerede desverre.

Forøvrig vil jeg ikke felle en tåre den dagen «Frysa» blir jevnet med jorden selv om den var mitt barndomshjem i nærmere tyve år. Den er en lite estetisk pen betongkoloss, men var sikkert funksjonell og anvendelig den gang den ble bygget like etter krigen. Den er i alle fall solid bygget, det er sikkert. Eventuelt gjenbruk er vanskelig. Nå er det for sent å komme med noe forslag, men hvordan hadde det vært med et bibliotek her kombinert med hotell på Torskeholmen?

Et uopklart mysterium

Av Odd Fr. Johnsen

Tidlig i januar 1930 skjedde noe dramatisk i Grimstad. Et ektepar i 50-årene, Hans og Hanna Jøstad, forsvant helt plutselig fra sin bopel i Murgården på Boddén. Til tross for omfattende leting ble de to aldri funnet, og fremdeles, snart 85 år etterpå, er forsvinningen et mysterium.

Hans og Hanna Jøstad var innflyttere til Grimstad. Hans Jøstad var skredder og opprinnelig fra Østerdalen, mens hans kone kom fra Fredrikstad. Der bodde familien før de flyttet til Grimstad en gang mellom 1900 og 1910. Ved folketellingen i 1910 bodde familien Jøstad i Vestregate, men flyttet altså senere til Murgården. Her hadde han også sitt skredderverksted. Familien kom til Grimstad med tre mindreårige barn: John Arthur f. 1897, Dagmar Adele f. 1899, og Hans Carsten f. 1903. Alle tre ble i tur og orden konfirmert i Grimstad kirke.

I januar 1912 opplevde familien Jøstad en stor sorg. Den eldste sønnen, John Arthur, døde i en alder av bare 15 år. Dødsårsaken var Tyfus, og dødsfallet skjedde om bord på en båt i byen Anjer i Indonesia. John Arthur Jøstad hadde sannsynligvis reist til sjøs etter å ha blitt konfirmert våren 1911, og blitt syk i fremmede farvann. Da foreldrene forsvant i 1930, var de to andre barna voksne og flyttet ut. En bodde i Oslo, den andre i Amerika.

Det var om ettermiddagen 2. januar 1930 at skreddermester Hans A. Jøstad sist ble sett. Da var han innom A. E. Andersens kolonialforretning, og Jøstad snakket også med styrmann Hansen. Sistnevnte arbeidet på D/S Trafik, lokalbåten som i en årrekke trafikkerte mellom Grimstad og Arendal. Styrmann Hansen og skreddermester Jøstad var omgangsvenner, og senest dagen før (1. nyttårsdag) hadde de vært sammen hos styrmann Hansen i nyttårsselskap. Deres møte den 2. januar ble derfor et

Boddgaten med Murgården midt på bildet.

hyggelig takk for sist, og styrmann Hansen sa i ettertid at han ikke merket noe unormalt.

Det tok noen dager før man fattet mistanke om at det var noe som ikke stemte. Ekteparet Jøstad var som nevnt innflyttere, de hadde en begrenset omgangskrets, og heller ingen familie her i byen. De hadde imidlertid slektninger i Oslo og på Notodden, og naboene trodde først at de var reist på besøk til noen av disse. Men etter som dagene gikk, og ingen verken så eller hørte noe til ekteparet, begynte folk å bli engstelig for at det hadde tilstøtt dem noe. Etter ca. 14 dager låste husverten og noen andre seg inn i Jøstads leilighet for å undersøke om noe der kunne gi dem svar på hvor de hadde tatt veien.

I leiligheten var alt i sin skjønneste orden. Det merkelige var bare at alt av yttertøy, som kåper, hatter og frakker, hang på sin vanlige plass, og ingenting tydet på at paret var dratt av sted på noen reise. Slektingene i Oslo og på Notodden ble kontaktet, men begge steder kunne de fortelle at Jøstad og frue ikke hadde vært på besøk hos dem. Nå ble politiet i Grimstad koblet inn, og de foretok først en grundig undersøkelse av Jøstads leilighet i et

forsøk på å finne noe der som kunne lede til oppklaring av forsvinningen.

Samme natt som ekteparet Jøstad forsvant, skjedde også noe annet i Grimstad, som etter hvert ble antatt å ha en sammenheng med Jøstads forsvinning. Det var en båt som ble borte. Båten lå fortøyd i Fiskepiren, og tilhørte Jøstads venn styrmann Hansen. Morgenens etter så eieren at båten var borte, og ikke bare det: fortøyningene var ikke løsnet på vanlig måte, men skåret over med kniv. Hansen sa i ettertid at han syntes å høre åretak like over midnatt, og han hadde til og med mistanke om det var fra sin egen båt, fordi han mente å kjenne igjen slagene fra tollegangen. Imidlertid hadde han ikke undersøkt dette nærmere, bare slått seg til ro med at det var noen fra Rønnes som skulle hjem. Det var visstnok ikke helt uvanlig at folk fra Hesnes som var så lenge i byen at de ikke rakk siste ferge, «lånte» en båt og rodde over. Dog ble båten alltid satt på plass igjen neste dag. Men så skjedde altså ikke denne gangen.

Det ble selvsagt lett etter Hansens båt, men den ble aldri funnet, kun øsekaret samt en rorpinne som var drevet i land ved Dueodden. Politiet fant det imidlertid naturlig å sette Jøstads forsvinning i forbindelse med båt-tyveriet, siden begge hendelsene skjedde på samme natt.

Følgelig ble det soknet etter Jøstad og kona, men uten resultat. Fire mann i to båter var ute og lette, men det ble ikke brukt dykker. På spørsmål fra avisa om grunnen til det, svarte politiet at det var for dypt. Etter et par dager ble så letingen innstilt, og politiet opplyste at den ikke ville bli gjenopptatt uten at noe helt spesielt skulle inntreffe.

Ikke uventet oppsto en del rykter i kjølvannet av forsvinningen. Slik blir det gjerne når dramatiske hendelser etterlater seg så mange ubesvarte spørsmål. I den forbindelse uttalte bekjente av Jøstad til Adressa at «rykter om dårlig familieforhold osv. er misvisende. Det har alltid vært et godt forhold mellom hr. og fru Jøstad. Han var en bestemt, men på samme tid elskverdig og stillfarende mann i all sin ferd».

Politiet måtte bare se i øynene at forsvinningen forble uopplart. De kunne derfor ikke si noe sikkert om hva som hadde skjedd, men trodde at dette ikke kunne være noen på forhånd planlagt handling. De la to holdepunkter til grunn for dette: At Jøstad, den siste dagen han ble sett, var hos sin kolonialkjøpmann og handlet mat til neste dag, og at han den samme dagen var innom telegrafstasjonen og fornyet radio-lisensen for kommende halvår. Dessuten uttalte alle som hadde sett Jøstad denne skjebnesvangre dagen, at han oppførte seg akkurat som han pleide. Det nærmeste politiet antydte i retning av en teori, gikk ut på om ekteparet Jøstad på kvelden den 2. januar muligens hadde fått en meddelelse så illevarslende at ingen av dem orket å leve videre, og derfor søkte døden sammen. Politiet fortalte at de hadde funnet noen forkullede rester av et brev i ovnen. Imidlertid hadde ingen av naboene hørt noe unormalt, ikke engang de som bodde vegg i vegg i Murgården. Dermed kunne ingenting sies med sikkerhet, alt ble bare spekulasjoner. Og vi må si oss enig med en av fru Jøstads slektninger som kom til Grimstad etter forsvinningen. Vedkommende uttalte til Grømstadposten den 24. januar 1930 at «det hele er aldeles ubegripelig».

Skrædder H. Jøstad

Murgaarden, 2den etage.

Biodden.

*Utfører alt til faget henhørende
godt og billig.*

Medbragt tøy mottas. :-:

:-: Prøver av tøy forefindes.

Endel tøyier paa lager.

Annonse fra 1929, kort tid før ekteparet Jøstad forsvant.

Nytt hjelpemiddel for lokalhistorikere

Alle som er opptatt av Grimstads historie, har mye å takke Reidar Marmøy for. Hele 8 lokalhistoriske bøker har han skrevet, med bl.a.to bind om byens historie på 1900-tallet. Hans siste bok kom i 2011, da var Reidar Marmøy 85 år.

3 år har gått siden den gang, og nå er Reidar Marmøy på farten igjen. Riktignok ikke med en bok denne gangen, men en emneordregistrant for Grimstad bys historie. Han har gått gjennom ca. 50 lokalhistoriske bøker eller skrifter, og valgt ut en del emner som kan være til glede og nytte for alle som interesserer seg for byens historie. Han har så laget et emneregister, og opplyser hvor man kan finne litteratur om de ulike emnene. Dette er nå trykket i et lite hefte.

Som Reidar Marmøy selv understreker, har han ikke laget en fullstendig oversikt over Grimstad-litteraturen, han har plukket ut enkelte emner. (For dem som ønsker mer omfattende oversikter, kan vi vise til de tre Agder-bibliografiene som ble utgitt på 80- og 90 tallet.)

Foruten at emneordregistranten som før nevnt foreligger i trykket form, vil den og bli digitalisert. På den måten vil den bli enkel å oppdatere etter hvert som ny litteratur foreligger, og eventuelle feil vil greit kunne rettes opp.

GENERALFORSAMLING 2015

for Selskapet for Grimstad Bys Vel avholdes

**fredag 17. april 2015 kl. 18.00
i auditoriet på
Grimstad Ungdomsskole, Levermyr.**

Valgkomitéens innstilling blir lagt ut på vår hjemmeside:
www.grimstadbysvel.org 3 uker før generalforsamlingen.

Saker som ønskes behandlet av generalforsamlingen, må
være styret i hende innen 4. april.

Innkalling med saksliste vil bli kunngjort på vår hjemme-
side i god tid før, og i annonse i Grimstad Adressetidende
2 uker før generalforsamlingen.

Som vanlig inviterer vi etter generalforsamlingen til sosialt
samvær, neste år som i år, i Jervhuset.
Påmeldingsfrist og kuvertpris blir kunngjort i innkallingen
til generalforsamlingen.

interoptik

Holvik

Storgt. 17, 4876 Grimstad
Tlf. 37 04 07 35

Vi har det utroligste!

Telefon: 37 25 66 00

Leif
SKALLEBERG

Agder Musik
INGEMAN STAD

Vossgate 1 - 4878 Grimstad
Telefon: 37 04 05 42

Joh. Gundersen a/s

GULLSMEDFORRETNING
EGET VERKSTED
TLF.: 37 04 06 49
STORGATEN 29, GRIMSTAD

STATOIL GRIMSTAD

TELEFON: 37 04 06 68

Grimstad Adressetidende.

AVISEN FOR GRIMSTAD

www.gat.no

Telefon sentralbord: 37 25 80 00

Advokatene M.N.A. **GRETTE & WENNESLAND**

Henrik Ibsengate 9, Grimstad
Tlf: 37 25 25 90 - Fax: 37 25 25 99
E-post: asgrette@online.no
E-post: awennes@online.no

norli

STORGT. GRIMSTAD TLF.: 37 04 05 25
E-POST: grimstad@norli.no

— *STORT UTVALG I LOKALHISTORIE* —

Achilles
HÅNDSYDDE SKO & BRUKSKUNST
HAR NÅ FÅTT TE
KIRKEGATEN 1, 4878 GRIMSTAD
www.achilles-sko.no
MOBIL 906 09 920

MAN., TIRS., ONS., FRE. 10 - 14 • TORS 14 - 17

SOMMER:
LØR. 10 - 13

Kulturhuset Legesenter

Storgt. 33 - 4876 Grimstad
Telefon: 37 25 28 28 - Telefax: 37 25 28 29

ØSTERHUS
ELEKTRO AS

AUTORISERT ELINSTALLATØR

Bjønneveien 7, 4879 Grimstad
Tlf.: 37 04 50 80, Fax: 37 04 31 99

DRAMSVIKA
V.V.S.

AUT. RØRLEGGERFORR.

AKSJESELSKAP
RISDAL, 4886 GRIMSTAD
TLF. 37 04 32 22 - FAX 37 04 48 04 - MOBIL 917 32 022

AKTIV HELSE I FOKUS

Fysioterapi og kiropraktikk

Fysioterapeutene Kleivene og Pabst
Kiropraktorene Lothe, Raven, Irgens og Nenseter
Fokussenteret, Storgt 90
Telefon fysioterapeut: 37043854/Kiropraktor: 37044688

Norges største
garasjeutvalg

garasjer.no

tlf. 37 25 75 75

grimstad
GARASJEN

igland
GARASJEN

norges
GARASJEN

WWW.SOR.NO/FORSIKRING

Kjøp forsikring hos Sparebanken Sør

Vi sørger for at du får de forsikringene du trenger
gjennom vårt eget forsikringsselskap, Frende Forsikring.

Ta kontakt med en av våre rådgivere i Grimstad
eller kjøp direkte på www.sor.no

BESTE
REISEFORSIKRING
FLERE ÅR PÅ RAD

SPAREBANKEN SØR

FrendeForsikring

Auto Rep. A/s

BILVERKSTED — SERVICE

Biloppretting og lakkering

Telefon: 37 04 05 32

Husflidstua - Broderihjørnet AS

Godt utvalg i broderier og garn.

Alt til Åmlibunaden. Mann og dame.

Vi tar syoppdrag.

Storgt. 32, 4876 Grimstad

Telefon: 37 04 89 14

ADVOKAT

Lars Ths. Rodvelt
MNA

Møterett for Høyesterett

Tlf: 37 25 81 80

E-post: lars.rodvelt@gmail.com

Skolegaten 6, 4876 Grimstad

Øystein Pettersen

— Midt i gågata —

Tlf.: 37 04 33 33

Herre - Ungdom

FiskernesSalgslag

Torskeholmen, 4876 GRIMSTAD
Telefon: 37 04 02 01 - Telefax: 37 04 37 50

Telefon: 37 04 11 40

BERGEMOEN
4886 GRIMSTAD

EiendomsMegler 1

Henrik Ibsensgate 12, 4891 Grimstad

Tlf.: 37 25 82 50

www.eiendomsmegler1.no

SpareBank 1

SR-BANK

Henrik Ibensgt. 12, 4878 Grimstad
Telefon: 02002, Telefax: 37 25 82 49

www.sr-bank.no

ODDEN GULLSMIE A/S

4892 Grimstad

Tlf.: 37 04 15 59

STRANNA AS

Økonomisk Rådgiving

Odd Petter Birkeland

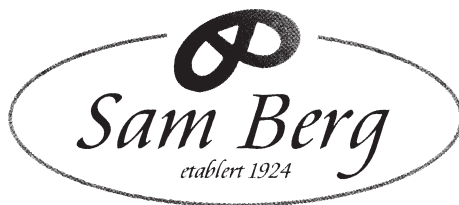
Grimstad – Tlf. 982 07 007

E-post: opb@strannaconsult.no

Nottos Pølser

Fortsatt like lange på begge sider

Boks 134 - 4891 Grimstad

Din lokale baker

Tlf.: 37 09 09 10 • www.samberg.no

SMAG&BEHAG

GRIMSTAD

Storgaten 14 – Grimstad – Tlf. 370 40 900
kontakt@smag-behag.no – www.smag-behag.no

Tannlege MNTF

KNUT ERIC JØRGENSEN

Torvet 10, 4836 Arendal
Tlf.: 37 02 55 22

G. GUNDERSEN AS ~ 37-04-11-00
STORGT. 26, 4876 GRIMSTAD

KITTY

Kl 09.00–17.00
Kl 10.00–15.00

ESKEDAL ELEKTRISKE A/S

Pharos v. 2, 4890 GRIMSTAD

- Belysning
- Hvitevarer
- Småelektrisk
- Telefoner
- Elektriske installasjoner
- Varmepumper

**DET LØNNER SEG
Å HANDLE HOS KJENTE**

Tlf. 37 04 05 44
Fax 37 04 94 04

EL-KJEDEN

Storgt. 15, Grimstad
Tlf. 37 04 21 88

Tannlege MNTF
Fredrik
Fæster-Granhaug

Grimstad Kulturhus
Storgt 33, 3.etg
4876 Grimstad

Tlf 37 04 01 58
Fax 37 04 55 84

Alt i trykksaker

ATL GRAFISK

Tlf. 37 19 68 68
gabriele@atlgrafisk.no

Bøker Blader Brosjyrer Visittkort Kataloger Konvolutter Beach flagg Skilt Banner
Web design Kundeaviser Magasiner Plakater Annonsevalg Distribusjon

Bedøk AS

Autorisert regnskapsfører - Medlem av NARF

Tlf: 47 47 17 00 - Fax: 37 04 95 95
www.bedok.no

Bergemoveien 40, 4886 Grimstad

Telefon: 37 25 82 82
Telefax: 37 04 28 30

E-post: post@byggeriet.no

LANDVIK HISTORIELAG

- Bonde og menneske. Knut Hamsun.
- Midt i vår verden. Landvik kirke 175 år.
- Med sol over skogkledte lier.
- Gull i strupen, sølv i jorda. De syngende bønder.
- Liv og Lagnad i Landvik.
- Nytt "Liv i Landvik."
- Vandring ut
- Landvik bygda vår

FÅES KJØPT I BOKHANDELEN

 A D V O K A T F I R M A
FOLKMAN & CO

ANDERS FOLKMAN
ADVOKAT

Agder Økonomi

Regnskap - Rådgivning

Autorisert regnskapsførerselskap

Arendalsveien 40, 4878 Grimstad
Tlf.: 37 25 86 00 • E-post: post@agder.com
www.agder.com

BERGS HÅR HESTETORGET

inneh: liv berg

Storgaten 33
4876 Grimstad
370 49100

NORSK TIPPING

Grimstad Bensinstasjon
Shellbrygga, Grimstad - Tlf.: 37 04 03 67

Storgata 31, 4876 Grimstad • Telefon: 37 04 14 00

VI KAN BIL!

JP &

Thygesen AS

BIL & KAR. VERKSTED
LILLESANDSVN. 29, 4877 GRIMSTAD
TLF. 37252930 www.jpthygesen.no

REMA 1000

GRØM

bare lave priser

Telefon: 37 04 54 70

SMITH PETERSENSGT. 6 - 4876 GRIMSTAD
TELEFON: 03000 - TELEFAX: 37 25 13 05

Vi har en stor
håndverksav-
deling som utfør-
er alt av maling
og gulvlegging,
også våtrom
+ egen systue!

Vi har det du trenger innen:

Maling og tilbehør • Tepper og gulvbelegg • Tapeter • Gardiner og utstyrsware

FARGERIKE

GRIMSTAD

Interiørgården - Bark Silas'vei 8 - 4876 GRIMSTAD - Tlf. 37 25 28 00
www.fargerike-grimstad.no - post@fargerike-grimstad.no

ØkonomiService AS

Regnskap • Bedriftsrådgivning

Tønnevoldsgt. 29,
4877 Grimstad

Telefon: 37 25 66 80

PEUGEOT

AUT. FORHANDLER

CHR. REPSTADS SØNNER A/S

- Salg av nye og brukte biler
- Verksted
- Periodisk kjøretøykontroll
- Delelager

Vi reparerer alle bilmerker

Tlf. 37 25 61 70 Delelager/verksted/kontor

Tlf. 37 25 61 75 Salgsavd.

Faks 37 25 61 78

Arendalsveien 74, Bie – 4878 GRIMSTAD

ETABL. 1898

Vi ønsker deg og dine epler velkommen
til oss i Østerhus Næringspark
K. G. PUNTERVOLD A/S

Industriveien 6 – 4879 GRIMSTAD
Telefon 37 25 60 80 – punters@online.no – www.kargus.no

riips

Storgata 23
4876 Grimstad
37 04 04 80

Fevik Steinindustri a/s

Moy Moner - 4870 Fevik • Tlf.: 37 04 72 31 • Fax: 37 04 71 48
Postadresse: Postboks 11, 4889 Fevik

- IKKE BARE GRAVSTEIN!

- PEISER -
- PLATER UNDER / FORAN OVN -
- KJØKKENBENKPLATER -
- STEINPLEIEMIDLER -
- GRAVLYKTER OG LYS -
- M.M. -

**SIVILARKITEKT
PAAL MALDE MNAL / NPA**

Smith Petersensgate 2

Grimstad

Tlf.: 37 25 61 10

Håndverksbaker siden 1907

Adresse: Storgt. 21, 4876 Grimstad. Tlf.: 37 04 04 46

UGLAND